

Reálná koncepce musí počítat s nadnárodními trendy, nejen v zemědělství

Petr Havel, agrární analytik

České zemědělství i celý český venkov potřebuje zásadní restrukturalizační kroky. Má-li k tomu ale skutečně napomoci dlouhodobější koncepce nebo vize, nesmí být takový dokument postaven na pouze na představách podnikatelů v zemědělství nebo na politickém populismu. Obdobné materiály v minulosti v ČR již vznikly, v reálné praxi byly ale k ničemu, neboť se staly především průsečíkem různých typů agrárních i jiných lobby zájmů bez vnímání mezinárodních a mimoresortních kontextů.

Speciálně v zemědělství, které operuje v rámci Společné zemědělské politiky EU, je nutné vnímat především evropskou realitu, pozici EU na globálním světovém trhu a teprve od ní se odvíjející možnosti zemědělského podnikání v ČR. Ve většině případů nemůže ČR zejména cenový vývoj na jednotlivých komoditních trzích ovlivnit a jen málo může ovlivnit objem a strukturu zemědělské produkce. Stejně tak je iluzorní předpokládat zrušení dotací do zemědělství za situace, kdy až na výjimky celý svět zemědělce podporuje a bude se tak dít zcela jistě i po roce 2013, kdy se financování resortu bude řídit novým sedmiletým rozpočtem EU. Koncepce samozřejmě musí obsahovat strategii, jakým způsobem a proč se bude ČR snažit ovlivnit rozhodování EU na poli zemědělství. Především se ale musí koncepce soustředit na zemědělskou politiku v ČR a na nástroje, které může ČR ovlivnit přímo a tedy s nižší mírou závislosti na nadnárodních trendech.

Z dosavadních trendů přitom vyplývá, že zemědělství zejména v průmyslově zaměřených zemích EU, mezi které lze počítat i ČR, bude hrát do budoucna stále menší roli oproti současnému stavu. Hlavním důvodem je celková nižší konkurenceschopnost evropské produkce vůči světu a naopak postupná liberalizace světového agrárního obchodu. Koncepce nebo vize českého zemědělství tak musí být zaměřena spíše než na rozvoj zemědělské produkce především na tlumení dopadů redukce zemědělského podnikání, zejména na vytváření alternativ k zemědělskému podnikání na venkově v činnostech, které mohou zajišťovat současní zemědělci. Těm podnikatelům, kteří ekonomicky přežijí, je pak především nutné zlepšit podmínky pro stabilitu zemědělského podnikání, například omezit rizika vyplývající z nestability klimatických podmínek a volatility cen zemědělských produktů. Kroky k tomu vedoucí musí být zaštitěny věrohodnými autoritami – odborníky na životní prostředí, daňovou problematiku, experty na Společnou zemědělskou politiku EU, vodohospodářů, ekonomů. Komunikace příslušných, i ryze politických rozhodnutí, by se tak měla opírat i o názor experta, který je pokud možno ještě podpořen vhodnou zkušeností ze zahraničí. Před předloženým řešením by měl být vždy popsán problém, který navrhované řešení odstraňuje či minimalizuje.

Součástí zemědělské koncepce také musí být na první pohled nezemědělské, ale pro společnost obecně a zemědělce nevyjímaje důležité nástroje k vytváření žádoucích podmínek k podnikání. Ze širokého spektra takových nástrojů je možné jmenovat například snižování rizik erozí a tím mimo jiné také zvyšování úrodnosti půdy, snižování byrokracie, zvyšování vymahatelnosti práva a standardizaci práv vlastníků i nájemců zemědělských pozemků. Také v zemědělství je nutné snižovat rizika korupce, například stanovením takových podmínek pro vyvlastňování pozemků, které by zabránily zneužití tohoto procesu, byť by jej zcela nevyhloučily.

Naprostou podstatnou pro koncepci či vizi je ale podmínka uchopitelnosti a srozumitelnosti pro venkovskou a zemědělskou veřejnost. V koncepci tak musí být obecné teze doplněny zcela

konkrétními kroky, které mají ambici koncepci naplňovat a jejichž dopad do každodenního života lidí musí být předvídatelný a představitelný. Bez těchto kroků je jakýkoli materiál pouze nicneříkajícím dokumentem, který nebude zainteresovanou veřejností přijat, protože si pod ním nic nepředstaví. Bez podpory alespoň nějaké významnější části zemědělské a venkovské veřejnosti pak v praxi nelze koncepci realizovat. I proto je žádoucí účelně propojit vize v zemědělství s představami o rozvoji venkova, protože obě strategie spolu úzce souvisí a v žádném případě by neměly být oddělovány. Skutečnost, že se na této platformě diskutuje zemědělství odděleně, je tak třeba vnímat jako prostor pro větší zemědělský detail, v žádném případě ale ne jako konkurenci dvou různých typů strategií.

Na závěr pár slov k zemědělské politice na tuzemském venkově. Právce, respektive ODS může na venkově vylepšit svůj volební výsledek jedině tím, že bude pro své voliče čitelná, jasně profilovaná vůči politickému středu a levici a oproštěna od většiny populistických hesel. Což, jak vím, si mnozí politici ODS nemyslí. Nemyslí si to ale proto, že až na výjimky nejsou v kontinuálním těsném kontaktu se zemědělskou a venkovskou veřejností, a pokud ano, pak se stále stejnými lidmi se stále stejnými názory, které zdaleka ne vždy reprezentují obecnou vůli anonymního davu. Je to přitom právě selský stav a jeho zkušenosti s kolektivizací, které byly přeneseny tehdejší generací na současné potomky a jejich blízké, kdo tvoří svým respektem k vlastnictví a elementárním lidským právům páteř skalního spektra voličů pravice na venkově, mnohem stabilnější páteř než přelétaví voliči z měst. Takzvaným širokým rozkročením, neuchopitelností programu a neodpovědným populismem může o tyto voliče ODS nenávratně přijít. Navíc, posunem pravice do politického středu dochází logicky k posunům středových a levostředových stran a názorů ještě více doleva, což v praxi napomáhá celkově většímu akcentu na levicové priority v celém politickém spektru. Snahou o částečné obsazení názorového politického středu tak ODS ve skutečnosti zcela v rozporu se svými proklamacemi sama napomáhá faktické převaze levicových sil v celé společnosti. Bylo by velmi žádoucí, aby si to její představitelé uvědomili.